

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง "การสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงรูปแบบพัฒนาการของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอในนิตยสารสารคดี ตลอดจนลักษณะแนวทางที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละยุคสมัย รวมถึงรูปแบบของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอใน www.sarakadee.com ที่เชื่อมโยงกับนิตยสารสารคดี รวมถึงเพื่อทราบบทบาทของบรรณาธิการนิตยสารสารคดี เว็บไซต์เตอร์ของ www.sarakadee.com และบุคคลที่เป็นแกนนำหรือสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนทางด้านที่เกี่ยวข้อง

ระเบียบวิธีวิจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีกรอบทฤษฎีและแนวคิดหลักที่ใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและวิเคราะห์ ดังนี้คือ แนวคิดอุดมการณ์, แนวคิดภาพตัวแทน, แนวคิดประชาสังคมและแนวคิดพื้นที่สาธารณะบนอินเทอร์เน็ต

โดยผู้วิจัยแบ่งรูปแบบการศึกษาวิจัยออกเป็นสองส่วนคือ ส่วนที่หนึ่งคือการวิเคราะห์เนื้อหาโดยศึกษาจากนิตยสารสารคดีตั้งแต่ฉบับที่ 1 กุมภาพันธ์ 2528 ถึงฉบับที่ 240 กุมภาพันธ์ 2548 และ www.sarakadee.com ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2542 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2548 และส่วนที่สองการสัมภาษณ์เชิงลึกจากบรรณาธิการนิตยสารสารคดีและเว็บไซต์เตอร์ www.sarakadee.com ตลอดจนกลุ่มบุคคลที่เป็นแกนนำหรือสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบปัญหานำวิจัยที่ต้องการศึกษา

โดยทั้งนี้ผู้วิจัยจักขอสรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิจัยตามประเด็นของปัญหานำวิจัย ที่ได้ตั้งไว้จำนวนทั้งหมด 6 ประเด็น ดังนี้คือ

1. กลุ่มประเด็นทางประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอในนิตยสารสารคดี และรูปแบบพัฒนาการของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละกลุ่ม

สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาของนิตยสารสารคดีพบว่าสามารถจำแนกรูปแบบและพัฒนาการ การสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอใน นิตยสารสารคดีได้จำนวน 3 ชุดภาพตัวแทนดังนี้ คือ

- ชุดที่หนึ่งภาพตัวแทนประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ชุดที่สองภาพตัวแทนประเด็นด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา
- ชุดที่สามภาพตัวแทนประเด็นด้านสถาบันและชุมชนสังคม

ทั้งนี้ผู้วิจัยจักอธิบายเพื่อแสดงให้เห็นถึงรูปแบบและพัฒนาการของการสร้างภาพตัวแทน และผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละชุดภาพตัวแทน โดยเรียง ตามลำดับ ดังนี้

ชุดที่หนึ่งภาพตัวแทนประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีการสร้าง ความหมายของภาพตัวแทนที่ผ่านการผลิตซ้ำโดยแสดงให้เห็นถึงภาพของตัวแทนอุดมการณ์องค์กร พัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบทบาทการดำเนินงานเป็นผู้นำทาง ความคิดหรือผู้ให้คำปรึกษาหรือร่วมประสานงานโดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและสิทธิของภาค ประชาชนในการผลักดันกระแสการเคลื่อนไหวเพื่อการจัดการพิทักษ์ดูแลทรัพยากรธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม ทั้งนี้มักเป็นบทบาทเพื่อการไต่ถามหรือต่อรองคัดค้านการดำเนินงานโครงการหรือนโยบายใดของภาครัฐหรือธุรกิจเอกชนที่ส่งผลกระทบต่อหรือสร้างความเสียหายให้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตลอดจนวิถีชีวิตของภาคประชาชน

กล่าวถึงลักษณะภาพตัวแทนชุดที่หนึ่งด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ถูกประกอบสร้างขึ้นและผลิตซ้ำวาทกรรมเพื่อการสร้างหรือให้ความหมาย ของภาพตัวแทนชุดนี้ ซึ่งได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ยุคด้วยกัน ดังนี้คือ

ยุคสมัยที่ 1 : ผู้นำทางความคิดของภาคประชาชนในการรณรงค์เคลื่อนไหวเพื่อต่อรองกับ อำนาจภาครัฐในการจัดการประเด็นสาธารณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ยุคสมัยที่ 2 : ผู้ให้คำปรึกษาหรือผู้ร่วมการประสานงานเพื่อสิทธิของภาคประชาชนใน การเคลื่อนไหวต่อรองอำนาจภาครัฐในประเด็นสาธารณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

รูปแบบการประกอบสร้างภาพตัวแทนโดยให้ความหมายและผลิตซ้ำชุดวาทกรรมเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงภาพตัวแทนอุดมการณ์ประชาสังคมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยมีลักษณะสาระสำคัญของชุดวาทกรรมดังนี้คือ

- การให้ความหมายหรือเสนอภาพของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เน้นการจัดการประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยที่มีบทบาทเป็นผู้นำทางความคิดหรือให้คำปรึกษาหรือผู้ร่วมประสานงานของภาคประชาชนในการเป็นตัวแทนเพื่อต่อรองคัดค้านการดำเนินโครงการหรือนโยบายใดของภาครัฐหรือธุรกิจเอกชนที่เป็นการจัดการแบบผูกขาดรวมศูนย์อำนาจหรือไม่ให้สิทธิในการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน
- การเสนอชุดวาทกรรมขององค์ความรู้ตามมิติอุดมการณ์ประชาสังคมด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยการสื่อสารเพื่อเน้นถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของบทบาทภาคประชาชนในการวิพากษ์และจัดการด้านการดำเนินโครงการหรือนโยบายใดของทางภาครัฐหรือธุรกิจเอกชนในประเด็นสาธารณะด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- การปฏิบัติการทางสังคมของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยที่เน้นกระบวนการรณรงค์เคลื่อนไหวในระดับพื้นที่ชุมชน เพื่อให้บทบาทสำคัญแก่ภาคประชาชนเข้ามาจัดการประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นประเด็นสาธารณะที่มีความสำคัญและเกี่ยวข้องโดยตรงกับวิถีชีวิตของพวกเขา โดยมีตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นผู้นำทางความคิดหรือผู้ให้คำปรึกษาตลอดจนผู้ร่วมประสานงานในกระบวนการเคลื่อนไหวและดำเนินงานในสังคม

ชุดที่สองภาพตัวแทนประเด็นด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา มีการสร้างความหมายของภาพตัวแทนที่ผ่านการผลิตซ้ำโดยแสดงให้เห็นถึงภาพของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา ดังกล่าวคือกลุ่มเยาวชน, สตรี, ชชาติพันธุ์, ผู้พิการ, ผู้สูงอายุ, ผู้บริโภค, ผู้ใช้แรงงาน, ผู้ป่วยเอดส์ และผู้ติดยาเสพติด โดยได้ดำเนินบทบาทเป็นผู้นำส่งเคราะห์ความช่วยเหลือหรือผู้ให้คำปรึกษาตามสภาพปัญหาเพื่อการพัฒนาหรือยกระดับคุณภาพชีวิต ตลอดจนบทบาทการเป็นผู้สนับสนุนหรือส่งเสริมสิทธิสถานภาพของแต่ละกลุ่มบุคคล

ทางด้านการยอมรับและความเท่าเทียมในสังคม ทั้งนี้เพื่อสื่อสารให้ทางภาครัฐและภาคประชาชน รับทราบและตระหนักถึงสาเหตุความสำคัญของบทบาทในการเคลื่อนไหวดำเนินงานเพื่อกลุ่มบุคคล ทางด้านต่าง ๆ ของสังคม

กล่าวถึงลักษณะภาพตัวแทนชุดที่สองด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหาของ องค์กรพัฒนาเอกชนที่ถูกประกอบสร้างขึ้นและผลิตซ้ำวาทกรรมเพื่อการสร้างหรือให้ความหมายของ ภาพตัวแทนชุดนี้ ซึ่งได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ยุคด้วยกัน ดังนี้คือ

ยุคสมัยที่ 1 : ผู้นำการสงเคราะห์ความช่วยเหลือหรือผู้ให้คำปรึกษาแก่กลุ่มบุคคลตามแต่ละ ประเด็นของสภาพปัญหา

ยุคสมัยที่ 2 : ผู้สนับสนุนหรือส่งเสริมสิทธิสถานภาพของแต่ละกลุ่มบุคคลเพื่อให้ได้ การยอมรับความเท่าเทียมในสังคม

รูปแบบการประกอบสร้างภาพตัวแทนโดยให้ความหมายและผลิตซ้ำวาทกรรมเพื่อให้เกิด การรับรู้ถึงภาพตัวแทนอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านกลุ่มบุคคลและ สภาพของปัญหา โดยมีลักษณะสาระสำคัญของชุดวาทกรรมดังนี้คือ

- การให้ความหมายหรือเสนอภาพของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้าน กลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา โดยมีบทบาทเป็นผู้นำการสงเคราะห์ความช่วยเหลือ หรือให้คำปรึกษาเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตและส่งเสริมสิทธิสถานภาพของ กลุ่มบุคคลผู้ประสบปัญหาหรือด้อยโอกาสทางด้านต่าง ๆ ในสังคม
- การเสนอชุดวาทกรรมขององค์กรความรู้ตามมิติอุดมการณ์ประชาสังคมของ องค์กรพัฒนาเอกชนด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา ทั้งนี้เพื่อสื่อสารให้ทาง ภาครัฐและภาคประชาชนได้รับทราบและเห็นถึงความสำคัญในบทบาทการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดการสร้าง ความเข้าใจและให้โอกาสทางด้านสิทธิสถานภาพและ ความเท่าเทียมแก่กลุ่มบุคคลทางด้านต่าง ๆ ของสังคม
- การปฏิบัติการทางสังคมของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านกลุ่มบุคคล และสภาพของปัญหา โดยมีบทบาทการเคลื่อนไหวดำเนินงานตามประเด็นและ สถานการณ์ปัญหา ตลอดจนจนความต้องการของแต่ละกลุ่มบุคคลในด้านของ การยกระดับคุณภาพชีวิตและสิทธิสถานภาพความเท่าเทียมในสังคม

ชุดที่สามภาพตัวแทนประเด็นด้านสถาบันและชุมชนสังคม มีการสร้างความหมายของภาพตัวแทนที่ผ่านการผลิตซ้ำโดยแสดงให้เห็นถึงภาพของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสถาบันและชุมชนสังคม ดังกล่าวคือด้านการเมือง, การศึกษา, ศาสนา, สื่อ, การเกษตร, ชนบท, ชุมชนเมือง, อาสาสมัคร, องค์กรนานาชาติ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ในบทบาทการดำเนินงานเพื่อเป็นผู้นำการส่งเสริมประสานงานความร่วมมือหรือผู้นำด้านแนวความคิดในการพัฒนาระดับคุณภาพของสถาบันและชุมชนสังคม ทั้งนี้เพื่อการธำรงและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับแต่ละภาคส่วนของสังคมชุมชน ทั้งนี้เพื่อการสื่อสารถึงบทบาทการดำเนินงานและความเคลื่อนไหวทางสังคมให้แก่ทางภาครัฐและภาคประชาชนได้รับทราบและได้ร่วมกันประเมินถึงแนวทางการดำเนินงาน

กล่าวถึงลักษณะภาพตัวแทนชุดที่สามด้านสถาบันและชุมชนสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่ถูกประกอบสร้างขึ้นและผลิตซ้ำว่าทหกรรมเพื่อการสร้างหรือให้ความหมายของภาพตัวแทนชุดนี้ ซึ่งได้แบ่งพัฒนาการออกเป็น 2 ยุคด้วยกัน ดังนี้คือ

ยุคสมัยที่ 1 : ผู้นำการส่งเสริมหรือประสานงานความร่วมมือเพื่อการธำรงและพัฒนายกระดับคุณภาพของสถาบันและภาคส่วนของชุมชนสังคม

ยุคสมัยที่ 2 : ผู้นำด้านแนวความคิดในการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่สถาบันและภาคส่วนของสังคมชุมชน

รูปแบบการประกอบสร้างภาพตัวแทนโดยให้ความหมายและผลิตซ้ำชุดวาทกรรมเพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงภาพตัวแทนอุดมการณ์ประชาสังคมด้านสถาบันและชุมชนสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยมีลักษณะสาระสำคัญของชุดวาทกรรมดังนี้คือ

- การให้ความหมายหรือเสนอภาพของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสถาบันและชุมชนสังคม โดยมีบทบาทเป็นผู้นำการส่งเสริมประสานงานความร่วมมือและแนวความคิดเพื่อการธำรงและพัฒนายกระดับคุณภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันและภาคส่วนต่าง ๆ ของชุมชนสังคม
- การเสนอชุดวาทกรรมขององค์ความรู้ตามมิติอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสถาบันและชุมชนสังคมเพื่อการสื่อสารแก่ภาครัฐและภาคประชาชนได้รับทราบและประเมินถึงความสำคัญของบทบาทและแนวทางการดำเนินงานในการเคลื่อนไหวทางสังคมเพื่อสถาบันและภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมชุมชน

- การปฏิบัติการทางสังคมของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนด้านสถาบันและชุมชนสังคม โดยมีบทบาทการเคลื่อนไหวดำเนินงานเพื่อเป็นตัวแทนในการส่งเสริมประสานงานความร่วมมือและแนวความคิดในการพัฒนาเพื่อการยกระดับคุณภาพและเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันและภาคส่วนต่าง ๆ ของสังคมชุมชน

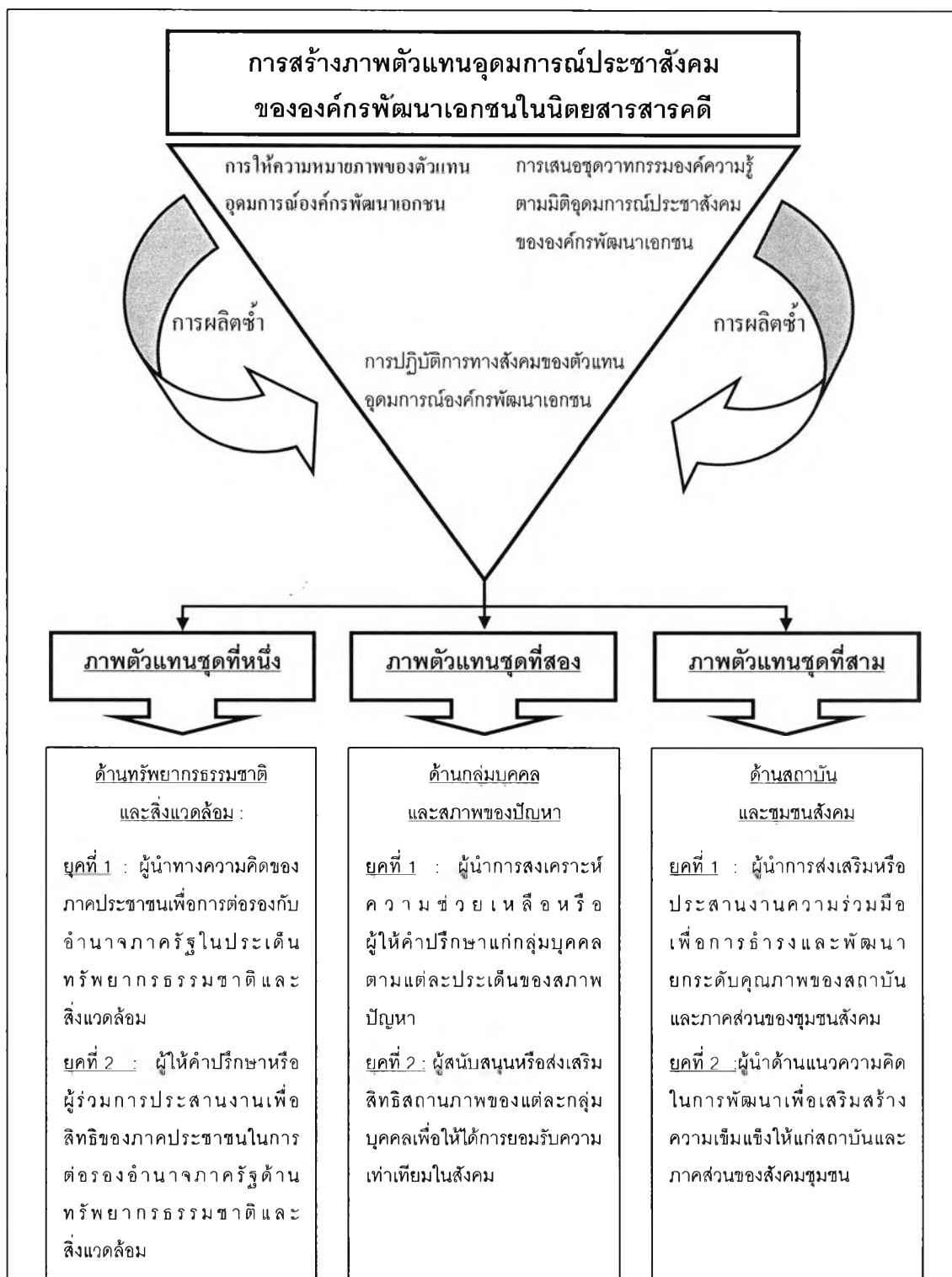
กล่าวจากข้างต้นรูปแบบการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอในนิตยสารสารคดีจำนวนทั้งหมด 3 ชุดภาพตัวแทนนั้นเมื่อนำมาพิจารณาด้วยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการสร้างความหมายภาพตัวแทนของ Stuart Hall⁵⁶ ที่กล่าวว่า “ภาพตัวแทน” คือกระบวนการให้ความหมายผ่านทางภาษาหรือวาทกรรมเพื่อใช้อธิบายถึงความหมายของบางสิ่งหรือบางเหตุการณ์ของสังคมเพื่อนำไปสู่การรับรู้ของผู้คน โดยเลือกส่วนสำคัญที่สุดของสิ่งที่จะนำมาให้ความหมายผ่านกระบวนการผลิตและแลกเปลี่ยนการรับรู้ความหมาย ตลอดจนกรอบแนวคิดของ Louis Althusser⁵⁷ ที่กล่าวถึงรูปแบบของกระบวนการผลิตจะสามารถอ้างการผลิตอยู่ได้นั้นต้องมีกำลังในการผลิตและตามด้วยการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องภายใต้เงื่อนไขของรูปแบบการผลิตเดิม ทั้งนี้เพื่อการดำรงอยู่และสืบทอดอุดมการณ์หลักของกลุ่มสถาบัน หรือองค์กรที่ก่อร่างขึ้นทั้งนี้เพื่อให้ได้ผู้ยอมรับในแนวคิดอุดมการณ์หลักของกลุ่มตนไว้ในจิตสำนึก

ดังนั้นรูปแบบการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอในนิตยสารสารคดี คือ กระบวนการผลิตหรือการสร้างความหมายผ่านทางรูปแบบของวาทกรรม ทั้งนี้กระบวนการสำคัญในการสร้างความหมายคือการคัดเลือกส่วนสำคัญที่สุดของแต่ละชุดแนวคิดอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละกลุ่มประเด็นนำมาถ่ายทอดหรือผลิตสร้างความหมายเสนอผ่านรูปแบบของภาษาทางวาทกรรม กล่าวคือ ภาษาเขียน ภาษาพูด และภาษาภาพของนิตยสารสารคดี โดยเป็นกระบวนการผลิตสร้างความหมายด้วยการผลิตซ้ำอย่างต่อเนื่องภายใต้รูปแบบของชุดแนวคิดอุดมการณ์หลักอันเดิม โดยทั้งหมดนี้ใช้เพื่อแสดงความหมายแทนถึงแนวคิดอุดมการณ์หลักทางด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน

⁵⁶ Stuart Hall, "The work of representation," in *Representation cultural representations and signifying practices*, pp. 15-16

⁵⁷ Louis Althusser, *Essays on ideology* pp.30-32.

จากการพิจารณาตามกรอบแนวคิดหลักทั้งหมดของผู้วิจัยนั้นสามารถนำมาเขียนถึงแผนภาพของรูปแบบและพัฒนากการการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอในนิตยสารสารคดี โดยมีสาระสำคัญดังนี้คือ

ภาพที่ 4 : แผนภาพแสดงรูปแบบและพัฒนากการการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอในนิตยสารสารคดี

2. ลักษณะแนวทางของรูปแบบพัฒนาการของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละยุคสมัย

กล่าวจากรูปแบบพัฒนาการของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่นำเสนอในนิตยสารสารคดีจำนวนทั้งหมด 3 ชุดภาพตัวแทนนั้นเมื่อนำมาพิจารณาถึงบริบทความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละยุคสมัยร่วมด้วยแล้วนั้นสามารถอธิบายถึงลักษณะแนวทางความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ คือ

ยุคสมัยที่ 1 : ฉบับที่ 1 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2528- ฉบับที่ 120 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2538

ภาพตัวแทนชุดที่หนึ่งประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แสดงถึงการสร้างภาพตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมในยุคสมัยแรกกล่าวคือมีบทบาทที่เน้นการรณรงค์เคลื่อนไหวประเด็นในระดับพื้นที่ชุมชนร่วมกับภาคประชาชนในท้องถิ่นเพื่อการสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเชิงลึก ตลอดจนเพื่อการสร้างและสื่อสารประเด็นที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและสิทธิของภาคประชาชน สำหรับการวิพากษ์คัดค้านหรือโต้แย้งกับภาครัฐถึงการดำเนินโครงการหรือนโยบายการจัดการด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาพตัวแทนชุดที่สองประเด็นด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา แสดงถึงการสร้างภาพตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหาที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมในยุคสมัยแรกกล่าวคือมีบทบาทที่เน้นการสื่อสารถึงข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในการดำเนินงานจากสภาพปัญหาที่แท้จริงของกลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสและไร้พื้นที่ในสังคม ทั้งนี้เพื่อการผลักดันให้ทางภาครัฐและภาคประชาชนในสังคมได้รับรู้และตระหนักถึงความสำคัญเพื่อให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์โอกาสทางด้านต่าง ๆ ให้แก่กลุ่มบุคคลนั้น

ภาพตัวแทนที่สามประเด็นด้านสถาบันและชุมชนสังคม แสดงถึงการสร้างภาพตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสถาบันและชุมชนสังคมที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมในยุคสมัยแรกกล่าวคือมีบทบาทการดำเนินงานและการเคลื่อนไหวทางสังคมตามแนวความคิดและวัตถุประสงค์หลักของแต่ละกลุ่มองค์กร ทั้งนี้เพื่อเน้นการพัฒนาหรือส่งเสริมความเข้มแข็งตลอดจนการยกระดับคุณภาพของสถาบันหรือแต่ละภาคส่วนของชุมชนสังคมซึ่งถือว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญของภาคประชาสังคม

ยุคสมัยที่ 2 : ฉบับที่ 121 มีนาคม พ.ศ.2538- ฉบับที่ 240 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2548

ภาพตัวแทนชุดที่หนึ่งประเด็นด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แสดงถึงการสร้างภาพตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมในยุคสมัยต่อมา กล่าวคือยังคงเน้นบทบาทการดำเนินความเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนรูปแบบการจัดการประเด็นที่เน้นการมีส่วนร่วมและสิทธิของภาคประชาชนซึ่งได้ปรับเปลี่ยนไปตามประเด็นที่เกิดขึ้นทั้งกระแสความสนใจในระดับของประเทศและสากลโลก

ภาพตัวแทนชุดที่สองประเด็นด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหา แสดงถึงการสร้างภาพตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านกลุ่มบุคคลและสภาพของปัญหาที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมในยุคสมัยต่อมา กล่าวคือนอกจากบทบาทที่เน้นการสื่อสารเพื่อให้ทางภาครัฐและภาคประชาชนรับทราบและตระหนักถึงสาเหตุและความสำคัญในการดำเนินงานแล้วนั้น ยังต้องการให้เกิดโอกาสทางด้านสิทธิหรือสถานภาพความเท่าเทียมแก่กลุ่มบุคคลตามสภาพของปัญหาที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ของสังคม

ภาพตัวแทนที่สามประเด็นด้านสถาบันและชุมชนสังคม แสดงถึงการสร้างภาพตัวแทนขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านสถาบันและชุมชนสังคมที่สัมพันธ์กับความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมในยุคสมัยต่อมา กล่าวคือยังคงมีบทบาทการดำเนินงานและการเคลื่อนไหวทางสังคมตามแนวความคิดและวัตถุประสงค์หลักของแต่ละกลุ่มองค์กรเพื่อการพัฒนาคุณภาพและความเข้มแข็งของสถาบันและภาคส่วนของสังคมชุมชน โดยที่ได้ปรับเปลี่ยนไปตามประเด็นของสภาพเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลง

เมื่อนำมาพิจารณาสอดคล้องกับงานวิจัยของ Peter Hamilton⁵⁸ ที่ได้ศึกษาถึงภาพตัวแทนในบริบทของสังคมฝรั่งเศสยุคหลังสงคราม ซึ่งเป็นยุคที่ประชาชนทุกขั้วหันมาจากความเจ็บปวดทรมานและจิตใจหลังการสู้รบของสงคราม ดังนั้นการศึกษานี้จึงไม่เกี่ยวข้องกับการศึกษาภาพตัวแทนของภาครัฐหรือสถาบันหลักของสังคมแต่เป็นการศึกษาถึงภาพตัวแทนของสังคมโดยชนชั้นกลาง ชนชั้นแรงงาน คนชนบท และคนชายขอบ โดยศึกษาจากลักษณะสำคัญของโครงสร้างทางสังคมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมตลอดจนการควบคุมโดยการใช้อำนาจของภาครัฐและความขัดแย้งระหว่าง

⁵⁸ Peter Hamilton, "Representing the social : France and Frenchness in post-war humanist photography." in *Representation cultural representations and signifying practices*. pp.76-87.

ภาครัฐและประชาชน ตลอดจนพิจารณาด้วยแนวคิดบทบาทขบวนการเคลื่อนไหวประชาสังคมของ Lee Salter ที่กล่าวว่าการตรวจตราสอดส่องภาครัฐเพื่อการปกป้องวิถีชีวิตและป้องกันประชาสังคมจากการรุกรานของภาครัฐ โดยรูปแบบการเคลื่อนไหวปฏิบัติการทางสังคมร่วมกันระหว่างกลุ่มองค์กรและภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อื่นได้ตระหนักถึงปัญหานั้นและร่วมกันผลักดันเป็นประเด็นของสาธารณะโดยเป็นอิสระจากกลไกของการจัดการและการตลาด โดยที่มีการเคลื่อนไหวประเด็นปัญหาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ทั้งหมดของภาคประชาสังคม⁵⁹

ดังนั้นลักษณะแนวทางที่มีความสัมพันธ์กันระหว่างรูปแบบพัฒนาการของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนกับบริบทความเคลื่อนไหวประเด็นทางประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในแต่ละยุคสมัยที่นำเสนอในนิตยสารสารคดีจึงอธิบายได้ว่าเป็นรูปแบบของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เป็นบทบาทการปฏิบัติการทางสังคมของกลุ่มองค์กรร่วมกับภาคประชาชน ในกระบวนการเคลื่อนไหวประเด็นทางด้านประชาสังคมเพื่อการต่อรองหรือคัดค้านกับอำนาจภาครัฐ โดยที่เน้นบทบาทการมีส่วนร่วมและสิทธิของภาคประชาชน

3. บทบาทการเปิดพื้นที่สาธารณะของ www.sarakadee.com เพื่อนำเสนอรูปแบบของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เชื่อมโยงกับนิตยสารสารคดี

สรุปผลการวิเคราะห์เนื้อหาของ www.sarakadee.com พบว่าได้มีการนำเสนอรูปแบบของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เชื่อมโยงกับนิตยสารสารคดี โดยเป็นลักษณะของการเปิดให้มีพื้นที่สาธารณะของเว็บไซต์เพื่อนำเสนอเนื้อหาต่อเนื่องเชื่อมโยงมาจากนิตยสารสารคดีถึงกรณีประเด็นสังคมทางด้านข้อเท็จจริงหรือข้อมูลความเคลื่อนไหวของทัศนคติความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันระหว่างตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งได้แสดงให้เห็นถึงการผลิตซ้ำถึงบทบาทของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนในด้านการเสนอทัศนคติความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ต่อภาครัฐ ในประเด็นด้านที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการหรือนโยบายใดของภาครัฐที่ก่อให้เกิดกระแสของการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคม ซึ่งนำมาสู่การเสนอรูปแบบการตั้งกระทู้ประเด็นการอภิปรายเพื่อแสดงถึงแนวความคิด,

⁵⁹ Lee Salter, "Democracy new social movements and the internet : A Habermasian analysis," in *Cyberactivism : Online activism in theory and practice*. p. 126.

ความรู้และข้อมูลระหว่างตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชนและหน่วยงานภาครัฐลงในส่วนพื้นที่ของเว็บไซต์ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้อ่านที่สนใจสามารถเข้ามาแสดงทัศนคติความคิดเห็นที่มีต่อกระทู้ประเด็นการอภิปรายดังกล่าว

จากทัศนะการเสนอของ Jurgen Habermas⁶⁰ ได้กล่าวไว้ว่าบทบาทการให้มีพื้นที่สาธารณะที่เป็นอิสระสำหรับการวิพากษ์วิจารณ์หรืออภิปรายอย่างมีเหตุผล โดยการเปิดเป็นพื้นที่อย่างเป็นทางการสำหรับบุคคลทุกชนชั้นโดยเฉพาะชนชั้นได้การปกครอง เพื่อให้ได้มาซึ่งสาธารณมติที่แท้จริงของสังคมที่มีได้เกิดจากอำนาจของการบังคับโดยภาครัฐแต่เป็นการรวมตัวของประชาสังคมเพื่อประกาศอุดมการณ์หลักของกลุ่มตน เพื่อเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการใช้สิทธิเพื่อวิพากษ์วิจารณ์แสดงทัศนะของตนเพื่อการต่อรองอำนาจจากชนชั้นผู้มีอำนาจหรือชนชั้นผู้ปกครอง

กล่าวได้ว่าบทบาทการเปิดพื้นที่สาธารณะของ www.sarakadee.com นั้นได้นำเสนอถึงการแสดงทัศนะความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ของตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชนในกรณีการดำเนินโครงการหรือนโยบายใดของภาครัฐที่ได้สร้างผลกระทบหรือทำให้เกิดความเดือดร้อนไม่เป็นธรรมให้แก่ภาคประชาชนหรือภาคสังคมส่วนรวม โดยที่แสดงถึงข้อเท็จจริงหรือข้อมูลตลอดจนองค์ความรู้ที่ได้แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการดำเนินงานที่มีรูปแบบเพื่อการสนับสนุนผลประโยชน์ทับซ้อนให้กับเฉพาะกลุ่มของภาครัฐหรือธุรกิจเอกชนเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบการดำเนินการที่ไม่ได้มีแนวคิดสอดคล้องกับความต้องการหลักของภาคประชาชนในสังคมโดยส่วนรวม

รวมถึงบทบาทการเสนอแนะทัศนะความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ของผู้อ่านซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปที่พบว่ามีอุดมการณ์แนวคิดสอดคล้องกับทัศนะความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชน โดยได้ใช้รูปแบบของการสนทนาพูดคุยผ่านบนพื้นที่ของ www.sarakadee.com ทั้งนี้เพื่อร่วมกันแสดงถึงทัศนะหรือความคิดเห็นของตนที่มีความสนใจในประเด็นกรณีการดำเนินงานโครงการหรือนโยบายใดของทางภาครัฐ ซึ่งโดยมากเป็นลักษณะของการเสนอทัศนะความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ที่มีความสอดคล้องหรือเห็นด้วยกับแนวคิดหลักของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชน กล่าวคือการดำเนินโครงการหรือนโยบายของทางภาครัฐเป็นการส่งผลกระทบหรือสร้างความเดือดร้อนให้แก่ภาคประชาชนหรือภาคสังคมโดยรวมทั้งหมด

⁶⁰ Ibid., p.121.

ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าทัศนคติความคิดเห็นเชิงวิพากษ์ของผู้อ่านซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปที่ได้มีแนวคิดอุดมการณ์ร่วมกันกับตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชน อาจเป็นผู้ผลิตซ้ำอุดมการณ์ดังกล่าวร่วมด้วย คือมีแนวความคิดหลักและความต้องการของวัตถุประสงค์เป็นไปในทางเดียวกันเพื่อการคัดค้านหรือต่อต้านทัศนคติความคิดเห็นที่มาจากทางตัวแทนของหน่วยงานภาครัฐในกรณีการดำเนินโครงการหรือนโยบายใดจากทางภาครัฐที่ไม่คำนึงถึงภาคประชาชน

ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าบทบาทการเปิดพื้นที่สาธารณะของ www.sarakadee.com จึงถือได้ว่าเป็นพื้นที่ของสังคมส่วนหนึ่งที่ได้ก่อให้เกิดกระบวนการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในสังคมเพื่อการสร้างหรือเสนอการต่อรองของสาธารณมติให้เกิดขึ้นระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม ทั้งนี้เพื่อต่อต้านการใช้อำนาจบังคับจากภาครัฐในกรณีการดำเนินโครงการหรือนโยบายต่าง ๆ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีบทบาทที่ยึดมั่นตามแนวคิดประชาสังคมซึ่งเป็นอุดมการณ์หลักขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยถือได้ว่าเป็นพื้นที่ส่วนหนึ่งที่ได้เสนอแนวคิดอุดมการณ์หลักของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชน ตลอดจนรวมถึงความคิดหรือความต้องการจากภาคประชาชนส่วนหนึ่งของสังคม

4. บทบาทของบรรณาธิการนิตยสารสารคดีต่อการกำหนดแนวทางการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดี

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกบรรณาธิการนิตยสารสารคดีถึงบทบาทต่อการกำหนดแนวทางการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีแล้วนั้นพบว่าเกิดขึ้นจากอุดมการณ์ทางวิชาชีพของนิตยสารสารคดีที่มีหลักการว่าสื่อมวลชนควรมีเป้าหมายเพื่อการเสนอข้อเท็จจริง หรือเป็นผู้ทำความจริงให้ปรากฏแก่สังคม โดยการเป็นตัวแทนของภาคประชาชนในการเป็นผู้ตรวจสอบหรือตั้งคำถามกับภาครัฐในกรณีการใช้อำนาจโดยไม่เป็นธรรมในการดำเนินโครงการหรือนโยบายใดของทางหน่วยงานภาครัฐ ที่ได้ส่งผลกระทบต่อเกิดขึ้นกับภาคประชาชนในสังคม ดังนั้นจึงทำให้การคัดเลือกประเด็นในการนำเสนอเนื้อหาหรือตัวบทของนิตยสารสารคดีนั้นก็มักเป็นไปในแนวทางที่สนับสนุนกับแนวคิดอุดมการณ์หลักขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เน้นบทบาทการดำเนินงานและความเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของภาคประชาสังคมในการต่อรองกับอำนาจภาครัฐในประเด็นสาธารณะด้านต่าง ๆ ของสังคม

กล่าวสอดคล้องจากแนวคิดของ Bob Franklin ที่ได้แสดงทัศนคติว่าสื่อเพื่อประชาสังคมนี้เกิดขึ้นเนื่องจากรูปแบบการทำงานอันจำกัดของสื่อวารสารศาสตร์ดั้งเดิมโดยเฉพาะการนำเสนอ

เนื้อหาทางการเมืองการปกครองของภาครัฐ โดยถือว่าเป็นรูปแบบใหม่ของสื่อวารสารศาสตร์ คือเป็นสื่อสำหรับพลเมืองของกระบวนการประชาธิปไตย ที่เป็นตัวแทนของการต่อสู้โดยการนำเสนอ รายงานเนื้อหาเพื่อประชาสังคม โดยนักวารสารศาสตร์ต้องเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบในการสนับสนุน ให้ภาคประชาชนต่อสิทธิการเข้าร่วมกระบวนการเมืองการปกครอง ทั้งนี้จุดประสงค์เพื่อเป็น ประโยชน์แก่ประชาสังคมและสาธารณประโยชน์ โดยที่นักวารสารศาสตร์ต้องเลือกนำเสนอเนื้อหา จากมุมมองของประชาชนหรือภาคประชาสังคมมากกว่านำเสนอจากมุมมองของชนชั้นผู้ปกครอง ซึ่งถือได้ว่าเป็นรูปแบบการนำเสนอรายงานเนื้อหาที่ขัดแย้งกับสื่อวารสารศาสตร์ดั้งเดิม⁶¹

ดังนั้นบทบาทในการกำหนดแนวทางการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนของบรรณธิการนิตยสารสารคดีกล่าวได้คือเป็นผู้สร้างหรือนำเสนอถึงบทบาทขององค์กรพัฒนาเอกชนในการทำหน้าที่เป็นผู้ทักท้วงโต้ถามกับภาครัฐ ตลอดจน การสื่อสารให้แก่ทางภาคประชาชนในสังคมได้รับทราบถึงข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่อาจจะไม่ได้รับการ นำเสนอจากสื่ออื่น ๆ ทั้งนี้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเป็นกระบอกเสียงหรือปกป้องผลประโยชน์ให้กับ ภาคประชาชนโดยส่วนรวมของสังคม โดยเฉพาะเป็นประเด็นทางสังคมหรือเป็นปัญหาของสังคมที่ เกิดขึ้นซึ่งส่งผลกระทบต่อภาคประชาชนในสังคมโดยรวม โดยพบว่ามีการคัดเลือกนำเสนอเนื้อหา หรือตัวบทจากแหล่งข้อมูลของตัวแทนกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมากกว่าสื่ออื่น ๆ โดยทั่วไป ทั้งนี้ทางบรรณธิการได้แสดงทัศนะกล่าวไว้ว่าอาจเนื่องมาจากสื่ออื่นมักจะไม่ให้ความสำคัญหรือ ขาดความสมดุลในการนำเสนอแหล่งข้อมูลทั้งจากภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน หรือมักเลือก นำเสนอเพียงแต่แหล่งข้อมูลจากภาครัฐเพียงเท่านั้น โดยมีข้อสังเกตว่าการขอสัมภาษณ์แหล่งข้อมูล จากภาครัฐมักไม่ค่อยได้รับความร่วมมือในการนำเสนอข้อมูลหรือข้อเท็จจริงมากนัก โดยเฉพาะ ประเด็นด้านความขัดแย้งหรือกำลังเป็นที่วิพากษ์วิจารณ์ของสังคม ในกรณีการดำเนินงานโครงการ หรือนโยบายใดของทางภาครัฐ

เมื่อได้นำมาพิจารณาด้วยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการสร้างความหมายภาพตัวแทน ของ Stuart Hall แล้วนั้นสามารถอธิบายได้ว่าบรรณธิการมีบทบาทในการเป็นผู้ประกอบสร้างหรือนำเสนอเนื้อหาหรือตัวบทของอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยคัดเลือกประเด็น สำคัญที่สุดเพื่อนำมาถ่ายทอดหรือการผลิตสร้างความหมายผ่านรูปแบบของภาษาทางวาทกรรม ของนิตยสารสารคดี กล่าวคือ ภาษาเขียน ภาษาพูดและภาษาภาพ โดยมีการผลิตซ้ำชุดของเนื้อหา หรือตัวบททางวาทกรรมนั้นโดยอย่างต่อเนื่อง

⁶¹ Bob Franklin et al., *Key concept journalism studies*, p. 214.

5. บทบาทของเว็บมาสเตอร์ www.sarakadee.com ต่อการกำหนดแนวทางการสร้างภาพตัวตนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เชื่อมโยงเว็บไซต์กับนิตยสารสารคดี

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเว็บมาสเตอร์ www.sarakadee.com ถึงบทบาทต่อการกำหนดแนวทางการสร้างภาพตัวตนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เชื่อมโยงเว็บไซต์กับนิตยสารสารคดีแล้วนั้นพบว่ามีการนำเสนอเนื้อหาหรือตัวบทของเว็บไซต์ที่มีความเชื่อมโยงมาจากนิตยสารสารคดีทางประเด็นด้านอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อต้องการให้เว็บไซต์ได้เปิดเป็นพื้นที่สาธารณะสำหรับการนำเสนอหรือผลิตซ้ำเนื้อหาหรือตัวบททางประเด็นด้านนี้ในระดับกว้างเพิ่มมากขึ้น ตลอดจนเพื่อเป็นพื้นที่ให้ผู้อ่านซึ่งมีความสนใจในประเด็นเนื้อหาหรือตัวบทจากนิตยสารสารคดีและติดตามต่อเนื่องมายังส่วนพื้นที่ของเว็บไซต์สามารถที่จะแสดงทัศนะความคิดเห็นของตนที่มีต่อเนื้อหาหรือตัวบทในประเด็นด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน

ตลอดจนนโยบายและวัตถุประสงค์การตั้งของ www.sarakadee.com ขึ้นมาเพื่อต้องการเป็นสื่อที่ให้พื้นที่นำเสนอสารที่สร้างสรรค์ให้ความรู้และเป็นประโยชน์ต่อสังคม เพื่อให้เป็นสังคมของความรู้และเหตุผลโดยเป็นสื่อที่มีการคัดเลือกนำเสนอเนื้อหาและแหล่งข้อมูลที่มีความสมดุลทั้งจากทางด้านภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งนี้ทางเว็บมาสเตอร์ได้แสดงทัศนะกล่าวไว้ว่าซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้พื้นที่การนำเสนอของเว็บไซต์ได้มีความหลากหลายและแตกต่างไปจากสื่อกระแสหลักอื่นที่มักคัดเลือกรับนำเสนอแต่เพียงเนื้อหาประเด็นจากด้านภาครัฐเท่านั้น

กล่าวจากการคัดเลือกนำเสนอประเด็นของเว็บไซต์ที่มีความเชื่อมโยงมาจากเนื้อหาหรือตัวบทของนิตยสารสารคดี โดยเป็นประเด็นเนื้อหาที่มีความต่อเนื่องหรือกำลังอยู่ในกระแสความสนใจของการวิพากษ์วิจารณ์ในสังคมเวลานั้น โดยพบว่ามักจะเป็นประเด็นทางประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยแสดงให้เห็นจากบทบาทการเปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อคัดเลือกรับนำเสนอหรือผลิตซ้ำกระทู้ประเด็นกรณีความขัดแย้งระหว่างตัวแทนของภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ทางด้านการดำเนินโครงการหรือนโยบายใดของทางหน่วยงานภาครัฐ ตลอดจนการเปิดพื้นที่เพื่อให้ผู้อ่านซึ่งมีความสนใจในประเด็นเนื้อหาหรือตัวบทสามารถเข้ามาร่วมแสดงถึงทัศนะความคิดเห็นบนพื้นที่ของเว็บไซต์ได้โดยเสรี โดยเฉพาะอย่างยิ่งทัศนะความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ต่อบทบาทการดำเนินงานโครงการหรือนโยบายใดของภาครัฐ

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Habermas ที่ได้กล่าวสรุปถึงแนวคิดพื้นที่สาธารณะคือ เครือข่ายเพื่อการติดต่อสื่อสารข้อมูลและประกาศเจตจำนงของความคิด ด้วยลักษณะนี้จึงสามารถ นำไปสู่การขยายเปิดพื้นที่สาธารณะในอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้เป็นสื่อที่ได้เปรียบเพราะปราศจาก การบังคับควบคุมโดยตรง ดังนั้นเหตุนี้จึงทำให้พื้นที่สาธารณะบนอินเทอร์เน็ตขยายกว้างออกไปโดย ไม่จำกัดการติดต่อสื่อสาร สามารถสนทนาโดยไม่จำกัดสถานที่, ระยะเวลา และหลากหลาย อัตลักษณ์ ดังนั้นจึงมีบทบาทเป็นสื่อที่มีอิทธิพลที่สุดของสื่อมวลชนทั้งหมดตามแนวคิด พื้นที่สาธารณะ เหตุที่การไม่ต้องระบุดัตตนในการติดต่อสื่อสาร จึงทำให้เป็นประโยชน์ต่อ บุคคลซึ่งไม่กล้าหรือหวั่นเกรงอิทธิพลต่อการแสดงทัศนะความคิดเห็นในพื้นที่ที่เปิดเป็นทางการ โดยสามารถแสดงทัศนะความคิดเห็นได้เสรี โดยเฉพาะทัศนะการแสดงออกที่คัดค้านกับภาครัฐ หรือจากผู้มีอำนาจในสังคม ดังนั้นจึงทำให้ภาคประชาชนที่มีความหลากหลายทางด้านชนชั้น อายุ เพศ อาชีพ การศึกษา ศาสนา ชนกลุ่มน้อย คนชายขอบ คนพิการ บุคคลมีความบกพร่อง ทางกาย และอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคต่อการสนทนาหรือแสดงออกทัศนะโดยการเผชิญหน้า สามารถติดต่อสื่อสารได้บนพื้นที่สาธารณะในอินเทอร์เน็ต⁶²

เมื่อนำมาพิจารณาด้วยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการสร้างความหมายภาพตัวแทน ของ Stuart Hall แล้วนั้นสามารถอธิบายได้ว่าเว็บมาสเตอร์มีบทบาทในการเปิดพื้นที่สาธารณะเพื่อ การเป็นผู้ประกอบสร้างหรือนำเสนอเนื้อหาหรือตัวบทของอุดมการณ์ประชาสังคมของ องค์การพัฒนาเอกชนโดยคัดเลือกประเด็นสำคัญที่สุดเพื่อนำมาถ่ายทอดหรือการผลิตสร้าง ความหมายผ่านรูปแบบของภาษาทางวาทกรรมของเว็บไซต์ กล่าวคือ การอภิปรายเชิงวิพากษ์และ การแสดงทัศนะความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ โดยถือได้ว่าบทบาทการเปิดพื้นที่สาธารณะของ เว็บไซต์เป็นการผลิตซ้ำชุดของเนื้อหาหรือตัวบททางวาทกรรมนั้นโดยต่อเนื่องมาจากนิตยสารสารคดี ตลอดจนรวมถึงทัศนะความคิดเห็นเชิงวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อ่านโดยส่วนรวมแล้วนั้นพบว่ามีความคิด ที่สนับสนุนสอดคล้องกับอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์การพัฒนาเอกชนจึงอาจกล่าวได้ว่ามี บทบาทเป็นผู้ผลิตซ้ำชุดของเนื้อหาหรือตัวบทวาทกรรมนั้นร่วมด้วย

⁶² Lee Salter, "Democracy new social movements and the internet : A Habermasian analysis," in *Cyberactivism : Online activism in theory and practice*, pp 124-125.

6. บทบาทของบุคคลที่เป็นแกนนำหรือสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้องต่อแนวทางการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรตนในนิตยสารสารคดี

สรุปผลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแกนนำหรือสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารสารคดีทางประเด็นด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนแล้วนั้นพบว่ามียุทธศาสตร์การสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรตนในนิตยสารสารคดี โดยแบ่งบทบาทออกเป็น 2 บทบาทด้วยกันดังนี้ คือ

บทบาทแรกคือบทบาทของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนต่อการเป็นผู้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นแหล่งข้อมูลของนิตยสารสารคดีเพื่อนำเสนอหรือการผลิตซ้ำถึงเนื้อหาหรือตัวบทในประเด็นด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน กล่าวคือทำให้สัมภาษณ์เป็นแหล่งข้อมูลของนิตยสารสารคดี

บทบาทที่สองคือบทบาทของตัวแทนอุดมการณ์องค์กรพัฒนาเอกชนต่อการเป็นผู้นำเสนอหรือการผลิตซ้ำเนื้อหาหรือตัวบทในประเด็นด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนให้แก่ นิตยสารสารคดี กล่าวคือเป็นผู้เขียนประจำของนิตยสารสารคดี

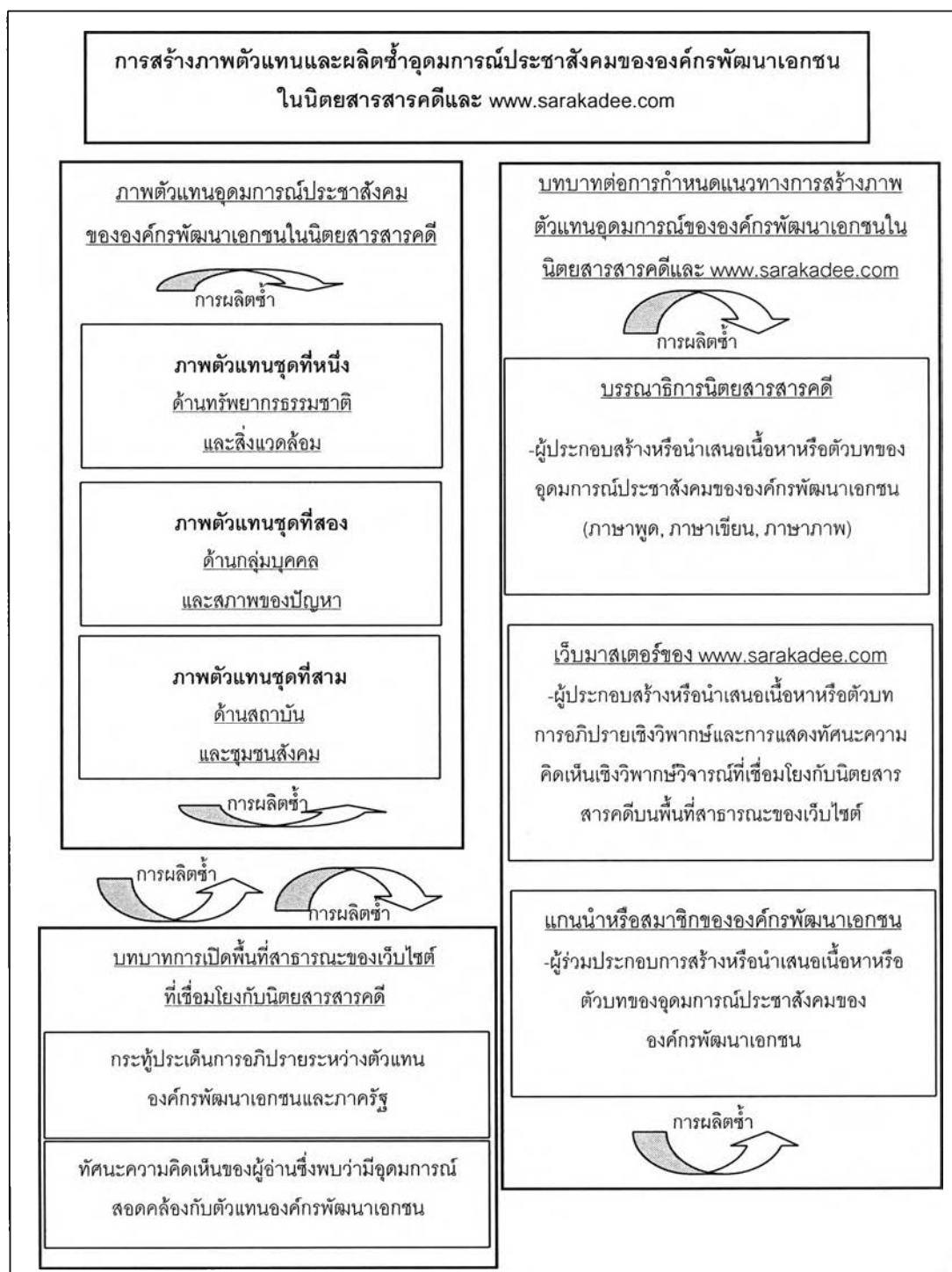
โดยทั้งนี้แกนนำหรือสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องกับการนำเสนอเนื้อหาของนิตยสารสารคดีทางประเด็นด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนได้แสดงทัศนะกล่าวไว้ว่านิตยสารสารคดีได้ให้พื้นที่ในการนำเสนอเนื้อหาหรือตัวบทในเชิงลึกที่เกี่ยวข้องกับอุดมการณ์ของตัวแทนองค์กรพัฒนาเอกชนที่มากกว่าสื่ออื่นทั่วไป เนื่องมาจากนิตยสารสารคดีเป็นสื่อที่มีความสมดุลในการคัดเลือกว่านำเสนอเนื้อหาและแหล่งข้อมูลทั้งจากทางภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งอาจจะทำให้เป็นจุดเด่นในการนำเสนอมากกว่าสื่อ นิตยสารหรือสื่ออื่นทั่วไป ที่มักไม่ค่อยเลือกนำเสนอเนื้อหาและข้อมูลเชิงลึกประเด็นทางด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนมากนัก เนื่องด้วยสื่ออื่นโดยส่วนใหญ่เน้นเลือกนำเสนอแต่เนื้อหาและข้อมูลที่คำนึงถึงเฉพาะผลทางด้านธุรกิจการตลาดและผลของมวลชน ตลอดจนเห็นว่ากลุ่มเป้าหมายของหัวนิตยสารมีแนวโน้มความสนใจในประเด็นทางด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน ดังนั้นจึงเป็นเหตุผลที่ถึงแม้ว่าทางกลุ่มองค์กรพัฒนาเอกชนจะมีหัวนิตยสารของแต่ละกลุ่มองค์กรฯ เองอยู่แล้วนั้นก็ตามแต่ก็มีความต้องการที่จะคัดเลือกว่านำเสนอถึงประเด็นเนื้อหาหรือตัวบทในประเด็นด้านประชาสังคมขององค์กรตนในการนำเสนอหรือผลิตซ้ำของนิตยสารสารคดีร่วมด้วย

ซึ่งสอดคล้องถึงงานวิจัยของ Amy Mary Happ⁶³ ซึ่งได้ศึกษาเรื่อง Media coverage of Radical Environmental Organizations: A case study of The Earth Liberation Front หรือ การรายงานของสื่อเกี่ยวกับองค์กรเพื่อสิ่งแวดล้อมฝ่ายซ้าย : กรณีศึกษาขององค์กร The Earth Liberation Front โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหรือรูปแบบของการดำเนินการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมของ The Earth Liberation Front : ELF ที่ส่งอิทธิพลต่อการนำเสนอประเด็นของสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อศึกษาถึงแนวทางในการดำเนินงานเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ได้รับพื้นที่ในการนำเสนอประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้ระเบียบวิธีวิจัยวิเคราะห์เนื้อหาเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์ ซึ่งสาเหตุของการศึกษาวิจัยที่เลือกศึกษาเฉพาะสื่อสิ่งพิมพ์นั้นเพราะเนื่องมาจากการอ้างผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Alison Anderson (1997) คือ ลักษณะของสื่อสิ่งพิมพ์มักจะมีที่น่าเชื่อถือได้และมีการนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประโยชน์มากกว่าจากการนำเสนอในสื่อโทรทัศน์เนื่องด้วยสามารถนำเสนอรายงานเนื้อหาเชิงลึกได้มากกว่าและไม่จำกัดด้วยเวลาในการออกอากาศ ดังนั้นในการศึกษาจึงเลือกสื่อสิ่งพิมพ์มาวิเคราะห์เนื้อหา โดยจากผลศึกษาที่ได้พบว่าหนังสือพิมพ์จะนำเสนอเน้นเฉพาะบทบาทความเคลื่อนไหวของเหตุการณ์ปัจจุบันหรือเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวประจำวัน ขององค์กร ELF เนื่องด้วยเหตุมาจากพื้นที่ของหนังสือพิมพ์นั้นต้องแบ่งพื้นที่ในการรายงานนำเสนอข่าวเกี่ยวกับประเด็นเหตุการณ์ปัจจุบันด้านอื่น ๆ ที่สำคัญมากกว่าด้วย โดยเฉพาะประเด็นการก่อการร้ายและความมั่นคงของชาติ สำหรับนิตยสารข่าวพบว่าจะนำเสนอทั้งเหตุการณ์ความเคลื่อนไหวพร้อมทั้งได้ยกประเด็นของสาเหตุความเคลื่อนไหวนั้น นำมารายงานผลเสนอเนื้อหาเชิงลึกจำนวนมากว่า ตลอดจนมีการนำเสนอถึงทัศนวิสัยหรือรูปแบบของการแก้ไขปัญหาพร้อมกันระหว่างภาครัฐและองค์กรด้วย

เมื่อได้นำมาพิจารณาด้วยกรอบแนวคิดเกี่ยวกับขั้นตอนในการสร้างความหมายภาพตัวตนของ Stuart Hall แล้วนั้นสามารถอธิบายได้ว่าแก่นนำหรือสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนที่มีความเกี่ยวข้องมีบทบาทในการเป็นผู้ร่วมการประกอบสร้างหรือนำเสนอเนื้อหาหรือตัวบทของอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยการนำเสนอถึงประเด็นสำคัญที่สุดขององค์กรตนเพื่อนำมาถ่ายทอดหรือการผลิตสร้างความหมายผ่านรูปแบบของภาษาทางวาทกรรมของนิตยสารสารคดี กล่าวคือ ภาษาเขียน ภาษาพูดและภาษาภาพ โดยที่มีการผลิตซ้ำชุดของเนื้อหาทางวาทกรรมนั้น โดยอย่างต่อเนื่อง

⁶³ Amy Mary Happ. Media coverage of Radical Environmental Organizations : A case study of The Earth Liberation Front [ProQuest database].

จากการสรุปและอภิปรายผลในประเด็นต่าง ๆ ตามปัญหาคำวิจัยจำนวนทั้งหมด 6 ประเด็นข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยได้นำประเด็นทั้งหมดมาพิจารณาถึงความสัมพันธ์กับกรอบแนวคิดทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นกรอบแนวทางในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาประมวลและเขียนถึงแผนภาพของการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com ตลอดจนบทบาทของบรรณาธิการ, เว็บไซต์เตอร์ และแกนนำหรือสมาชิกขององค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง โดยมีสาระสำคัญดังนี้คือ

ภาพที่ 5 : แผนภาพแสดงการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com

ข้อเสนอแนะทางวิชาชีพ

(1) เนื่องจากผลของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและแนวทางของสื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องและสื่ออินเทอร์เน็ตตามขอบเขตงานวิจัยนั้น กล่าวคือบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชนควรมีวัตถุประสงค์ในการนำเสนอเพื่อเป็นตัวแทนของภาคประชาชนต่อการตั้งคำถามโต้สวนเรียกร้องต่อการดำเนินงานใดของทางภาครัฐหรือภาคเอกชนธุรกิจ ทั้งนี้โดยการสร้างเกณฑ์สำคัญในการคัดเลือกนำเสนอเนื้อหาที่เป็นประเด็นของสังคม ซึ่งมีความหมายเน้นโดยเป็นไปเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของภาคประชาชนทั้งหมด

(2) เนื่องจากผลของการสัมภาษณ์เชิงลึกของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ทำให้ทราบถึงบทบาทของผู้ผลิตสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องและสื่ออินเทอร์เน็ตตามขอบเขตงานวิจัยนั้น กล่าวคือการเน้นถึงจุดยืนและเป้าหมายในการนำเสนอโดยถือหลักการเสนอความจริงให้ปรากฏโดยเฉพาะประเด็นสังคมด้านต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคประชาชนในสังคม ตลอดจนการพยายามนำเสนอโดยให้มีความสมดุลและความหลากหลายของแหล่งข้อมูล ทั้งนี้เพื่อการนำเสนออย่างเป็นกลางโดยปราศจากอคติเฉพาะกลุ่มอำนาจอันหนึ่งอันใด ซึ่งแนวทางดังกล่าวถือได้ว่าเป็นแนวทางและความมุ่งหวังของสื่อมวลชนที่ควรจะเป็นในสังคม

ข้อเสนอแนะทางวิชาการ

(1) เนื่องจากงานวิจัยนี้เป็นการศึกษากระบวนการสร้างรูปแบบและความหมายของภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยคัดเลือกศึกษาเฉพาะเพียงนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com เท่านั้น โดยทั้งนี้เพื่อศึกษาถึงบทบาทของสื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องและสื่ออินเทอร์เน็ตโดยทั่วไปทางด้านการเผยแพร่เพื่อนำเสนอเนื้อหาด้านอุดมการณ์แนวคิดและบทบาทการดำเนินงาน ตลอดจนความเคลื่อนไหวในสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนด้านต่าง ๆ ของประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับสื่อสิ่งพิมพ์ต่อเนื่องและสื่ออินเทอร์เน็ตอื่นๆ โดยทั่วไปที่ไม่ได้เป็นสื่อผลิตขององค์กรพัฒนาเอกชนโดยตรงหรือสื่อที่ถูกผลิตเนื้อหาขึ้นโดยองค์กรฯ ใดองค์กรหนึ่งเฉพาะ ที่ได้มีแนวทางการนำเสนอเนื้อหาด้านประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งนี้เพื่อทราบเปรียบเทียบถึงลักษณะ รูปแบบ พัฒนาการและบทบาทของบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอ

(2) การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงการสร้างภาพตัวแทนและผลิตซ้ำอุดมการณ์ประชาสังคมขององค์กรพัฒนาเอกชนในนิตยสารสารคดีและ www.sarakadee.com โดยศึกษาวิเคราะห์เฉพาะจากเอกสารและบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนำเสนอเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าควรมีการศึกษาต่อเนื่องถึงผลของการสื่อสารในด้านมิติการรับรู้ของผู้อ่านที่มีต่อการสร้างความหมายของภาพตัวแทนและการผลิตซ้ำในประเด็นด้านดังกล่าวร่วมด้วย